



42384 - Kendisi adına verilen sadakanın ölen kimseye fayda vermesi

Soru

Babam vefat etti -Allah ona rahmet etsin-. Şimdi bir mescit (câmi) inşâ etmek veya müslümanların faydalanabileceği dînî ilim içeren bir kitap bastırmak gibi, babamın ruhuna bir sadaka-i câriye yaptırmak istiyorum. Bununla onun sevaplarının artmasını ve Rabbinin katındaki derecelerinin yükselmesini ümit ediyorum. Fakat âlimlerden birisi bunun fayda vermeyeceğini, zirâ harcanacak olan malın, babamın kendi malından olmadığı, sadaka-i câriyenin, kişinin hayatta iken ve vefatından önce bizzat kendisinin yapması gerektiği ve vefatından sonra da sakada-i câriyenin devam etmesi gerektiği şeklinde bize fetvâ verdi. Bu âlimin sözü (verdiği fetvâsı), doğru mudur? Eğer bu söz (fetvâ) doğru değilse, bana bu konudaki doğru fetvâyı verir ve vefat eden babamıza fayda verecek en fazîletli yolu gösterir misiniz?

Allah Teâlâ sizi en iyi şekilde mükafatlandırsın.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İlim ehli; duâ, istiğfar, sadaka ve haccın sevabının ölüye ulaşacağı konusunda ittifak etmişlerdir.

Duâ ve istiğfara gelince, bunun delili; Allah Teâlâ'nın şu sözüdür:

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ [سورة الحشر الآية: 10]

"Onların (Ensâr ve Muhâcirlerin) arkasından gelen (mü'min)ler, ey Rabbimiz! Bizi ve îmânda bizi geçen kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde îmân edenlere karşı hiçbir kin (ve haset) bırakma.Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen (kullarına) çok şefkatlisin, (onlara) çok merhametlisin, derler."[\[1\]](#)

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:



[اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ، وَسَلُّوا لَهُ بِالتَّائِبِ، فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ.] رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح أبي داود

"Kardeşiniz için Allah'tan bağışlanma isteyin ve (kabirdeki sorgu sırasında cevap verirken) onun için sebat dileyin. Zirâ o, şu an sorguya çekilmektedir." [2]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- yine şöyle buyurmuştur:

[إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمَيِّتِ فَأَخْلِصُوا لَهُ الدُّعَاءَ.] رواه أبو داود، وحسنه الألباني في سنن أبي داود

"Ölünün üzerine namaz kıldığınız (yani cenâze namazı kıldığınız) zaman, ona ihlasla duâ edin!" [3]

Sadakaya gelince, bunun delili; Buhârî ve Müslim'in sahihlerindeki şu hadistir:

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, bir adam, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle sordu:

[إِنَّ أُمِّي افْتَلَتَتْ نَفْسَهَا، وَإِنِّي أَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقَتْ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ.] رواه البخاري ومسلم

"Annem ansızın vefat etti. Eğer konuşmaya fırsat bulsaydı, tasaddukta bulunurdu. Onun için sadaka versem, ona ecir var mıdır? Diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Evet (onun için ecir vardır)." [4]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre şöyle demiştir:

أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تُوْفِّيَتْ أُمُّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ أُمِّي تُوْفِّيَتْ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا، أَيْنَفَعُهَا شَيْءٌ [إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهَ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّ حَائِطِي الْمَخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا.] رواه البخاري

"Sa'd b. Ubâde -Allah ondan râzı olsun- uzak bir yerde iken annesi vefât etti. Ardında Sa' b. Ubâde, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

-Ey Allah'ın elçisi! Ben kendisinden uzakta iken annem vefât etti. Onun adına herhangi bir şeyi tasadduk etsem, bu şey ona fayda verir mi ? diye sordu.



Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Evet (fayda verir) buyurdu.

Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde şöyle dedi:

-Seni şahit tutuyorum ki, benim el-Mıhraf[5] adındaki bahçem (meyveliğim) annem için sadakadır."[6]

Hacca gelince, bunun delili şu hadistir:

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivayet olunduğuna göre şöyle demiştir:

أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: إِنَّ أُمِّي نَذَرَتْ أَنْ تَحُجَّ فَمَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّ أَفَأَحُجَّ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، حُجِّي عَنْهَا، أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَتَهُ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، فَقَالَ: أَفْضُوا اللَّهَ الَّذِي لَهُ أَفْضُوا اللَّهَ الَّذِي لَهُ، فَإِنَّ اللَّهَ أَحَقُّ [بِالْوَفَاءِ.] رواه البخاري

"(Cüheyne kabilesinden bir kadın) Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

-Annem haccetmeyi adadı, fakat haccedemedi öldü. Onun yerine ben haccedebilir miyim? Diye sordu.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Evet, onun yerine haccet. Eğer annenin üzerinde bir borç bulunsaydı, onu öder miydin? diye sordu.

Kadın:

-Evet, dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-O halde Allah'ın hakkını ödeyin. Çünkü Allah, hakkı ödenmeye en layık olandır."^[7]

Bu zikredilenlerden ölünün adına verilen sadakanın, kendisine fayda vereceğini ve sevabının ona



ulaşacağını öğrenmiş bulunmaktasınız.

Ölünün adına namaz kılmak hakkında ise, zayıf bir hadis rivâyet edilmiştir. İmam Müslim, sahihinin mukaddimesinde Abdullah b. el-Mubârek'ten bu hadisi zayıf olarak zikrettikten sonra şöyle demiştir:

"Ölünün adına sadaka verilmesi konusunda görüş ayrılığı yoktur."

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"(Ölünün adına sadaka verilmesi konusunda görüş ayrılığı yoktur.) Bunun anlamı; bu hadis, hucet (delil) gösterilemez. Fakat ana-babasına iyilikte bulunmak isteyen, onlar adına sadaka versin (tasaddukta bulunsun). Çünkü sadakanın sevabı,ölüye ulaşır ve ölü ondan faydalanır (ölüye fayda verir). Bu konuda müslümanlar arasında görüş ayrılığı yoktur. Doğru olan görüş de budur. Kadılar kadısı Şâfiî fakih Basralı Ebu'l-Hasen el-Mâverdî'nin kendi kitabında kelâmcılardan; "Vefatından sonra ölüye sevap ulaşmaz" diye naklettiği söz, kesinlikle bâtil bir yol ve açık bir hata olup Kitap ve Sünnetin naslarına ve ümmetin icmâına muhaliftir. Dolayısıyla bu görüşe aldırış ve itibar edilmez. Ölünün adına namaz kılmaya ve oruç tutmaya gelince, Şâfiî mezhebi ile âlimlerin cumhuruna göre bunların sevabı ölüye ulaşmaz. Ancak ölünün adına tutulacak oruç, Ramazan orucu, keffâret orucu ve adak orucu gibi bir oruç ise, ölünün velisi veya velisinin izin verdiği kimse ölünün yerine kaza eder. Bu konuda İmam Şâfiî'nin iki görüşü vardır. Bu iki görüşün en meşhuru, bu amel sahih olmaz. Ancak en doğrusu; sonraki Şâfiî'nin âlimlerinin muhakkiklerine göre bu amel sahihtir. Kur'an okumaya gelince, Şâfiî mezhebinin meşhur görüşüne göre bu amelin sevabı ölüye ulaşmaz. Bazı Şâfiî âlimler ise sevabı ulaşır, demişlerdir. Bazı âlimler; ölünün adına namaz kılmak, oruç tutmak ve Kur'an okumak gibi bütün ibâdetlerin sevabı ölüye ulaşır, demişlerdir...

İmam Nevevî, daha sonra duâ, sadaka ve haccın sevabının, icmâ ile ölüye ulaşacağını zikretmiştir."

"Ölünün adına tasaddukta bulunmak, onun adına mushaf vakfetmek, kuyu açtırmak, ağaç dikmek, ister hayatta iken kendisi yapsın, isterse vefatından sonra başkası onun adına yapsın, bu ameller ölüye fayda verir."[\[8\]](#)



Babanıza fayda verecek en fazîletli yola gelince, babanıza bol bol duâ etmelisin.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا] سورة الإسراء الآية: 24

"Onlara (ana-babana) merhamet ederek tevâzu kanadını indir ve de ki: Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı." [9]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

[إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.] رواه مسلم

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Cârîye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)." [10]

Sadakaya gelince, sadakaları harcayabileceğiniz en fazîletli ameller; Allah yolunda cihad, câmi ve mescitler inşâ etmek, kitap bastırmak ve ihtiyaç duydukları malları vermek sûretiyle ilim talebesine yardım etmektir.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Haşr Sûresi: 10

[2] Ebu Davud, hadis no: 3221. Elbânî, "Sahih-i Ebî Davud"da hadisın sahih olduğunu belirtmiştir.

[3] Ebu Davud, hadis no: 3199. Elbânî, Sünen-i Ebî Davud'da hadisın sahih olduğunu belirtmiştir.



[4] Buhârî, hadis no:1388. Müslim, 1004

[5] Bahçesine el-Mıhrâf denilmesinin sebebi, çok ürün verdiği için dolayısıdır.

[6] Buhârî, hadis no: 2756

[7] Buhârî, hadis no: 6699. Müslim, hadis no: 1148

[8] Tuhfetu'l-Muhtâc, c: 7, s: 72.

[9] İsrâ Sûresi: 24

[10] Müslim; hadis no:1631